

Uluslararası Olaylar ve Sorunlar

Nikaragua'ya İlişkin Bazı Bilgiler

Aşağıda yazdıklarımız, Nikaragua'daki gelişmeleri izlemekte yararı olacak bir «tanıtma» çabasının ürünüdür. Nikaragua'daki özgün politik ve toplumsal yapının, Somoza rejiminin («Somozizm») oluşumu, özellikleri, iktidar aygıtı; Ulusal Muhafız kuvvetinin özgün niteliği, bu silahlı gücün asla herhangi bir ordu gibi görülmemesinin nedenleri; halkın üzerine katran gibi çöken «aşağılanma ideolojisi»; Nikaragua'daki silahlı mücadelenin anlamı, gelişimi; ABD'nin politikasının dönemlere göre gösterdiği özellikler; ülkedeki muhalefet hareketinin yapısı, gelişimi; zaferin kazanılmasına varan süreçteki önemli somut olaylar; Nikaragua sorununun aslında bir «Orta Amerika sorunu» olması, bunun nedenleri ve geleceğe etkisi; bu zeminde birtakım öngörüler, v.b., v.b. bunların hepsi, «Nikaragua» üzerine yayımlamakta olduğumuz broşürde yer almaktadır. (Muhtemelen dergimizin bu sayısının çıkışından hemen sonra broşür de piyasada olacaktır.) Gerçekten birçok ayrıştı ile birlikte ve mümkün olduğunca eksiksiz bir şekilde sergilenmesi gereken Nikaragua «olayını» yorumlamaya bu nedenle burada girişmeyeceğiz. Belirttiğimiz gibi, burada daha çok bir «tanıtma» sözkonusudur.

Son onyılların en büyük halk ayaklanmalarından biri, Nikaragua Devrimi, ilk adımı atmaya, Somoza rejimine saf veremeyi becerdi. Halk ayaklanmalarının yanında saf tutması hiç de olağan sayılamayacak birçok liberal, sosyal-demokrat çevrenin bile nefretine hedef olan Somoza rejimi artık yok ve bir daha kurulmayacak.

Somoza'nın kovulması, Nikaragua'daki birçok politik ve toplumsal gücün ortak mücadelesinin ilk hedefiydi. Bu hedef, işçilerle kapitalistlerle, kır proleterleriyle kent tüccarlarını, Marksistlerle Hristiyanları v.b. mücadele içinde birarada olmaya itmişti.

Fakat bu, aynı zamanda, birbirinden köklü şekilde ayrılan bu güçlerin birlikte benimseyebilecekleri son hedefti de. İktidar alındığında, birçok farklı talep, beklenti, ilke, öneri, uygulama... çatışacaklı kaçınılmaz olarak. Bugünden sonra, beklenmesi gereken, Nikaragua'da sınıf mücadelesinin keskinleşmesi anlamına gelecek bir gelişme, yani politik iktidar üzerindeki inisyatif mücadelesinin kızışmasıdır.

Bu mücadele, birtakım özgül koşullar içinde cereyan edecektir; bunlar, hem ülke içine, iktidarda pay ve etki sahibi olan güçler içinlenmesine hem de dış ortama ve etkilerine ilişkindir.

SANDİNİSTLER

Nikaragua Devrimini yapan, hiç şüphesiz bu ülkenin halkıdır. Yıllar yılı en iğrenç koşullar altında insan posası haline getirilmiş bir katabalığın, kendine güven kazanması, kaderini eline almak için toplara, zirhli araçlara, uçaklara karşı bıçaklarla, oraklarla,

tabancalarla, kaynar su dolu tencerelerle savaşması, buradaki «devrim».

Halk Devrimine FSLN (Sandinist Ulusal Kurtuluş Cephesi) önderlik etmiştir. FSLN, birbirinden ayrı stratejilere, çalışma alanlarına sahip olarak faaliyet gösteren üç eğilimden, fraksiyondan oluşmaktadır. Bu üç fraksiyonun farklı tespitleri ve çalışmalarının ağırlığını farklı alanlara vermeleri, halkın devrim için örgütlenmesine değişik yönlerden katkıda bulunmuş, devrimci faaliyetler «üç koldan» ilerlemiştir.

FSLN'nin üç eğilime ayrışması, 1967 dolayındadır. Bu yılda yapılacak seçimlere karşı protestocu bir tavır alan FSLN, «dağlara çekilmiş» ve gerilla savaşına girişmiştir. Halk üzerindeki politik-ideolojik etkileri bakımından hayli olumlu sonuçlanan fakat askeri acıdan yenilgiyle kapanan gerilla savaşının ardından FSLN içinde tartışma başlamıştır.

Tartışmada, temel çalışma alanı, taktikler, yöntemler, burjuva muhalefete ilişkiler v.b. sorular çevresinde farklı çizgiler belirginleşmiş, sonuçta iki ana eğilim ayrılmıştır.

Bunlardan GPP (Guerra Popular Prolongada: Uzun Süreli Halk Savaşı), dağlarda üstlenerek kırsal alanda gerilla mücadelesi yürütmeyi önermiş, ancak Tupamaros, Monteneros ve benzeri devrimcilerin hatasına düşmeyerek «aracı kitle örgütleri» kurulmasını, önderlikle kitleler arasında böyle bir bağ oluşturulmaksızın başarıya ulaşamayacağını ileri sürmüştür. Kentlerde de bu tür örgütlenmelerin meydana getirilmesi zorunluluğunu öngörerek, bu şekildeki örgütlenmeye önem vermiştir. Asıl olarak ise, Ulusal Muhafızlarla çarpışmayı sürdürmüştür.

İkinci eğilim, Proletarios (Tendencia Proletaria: Proleter Eğilim), ülkede özellikle 1960'lardan bu yana meydana gelen görece olarak kentlerde proletaryanın yoğunlaşmasına, sayıca artmasına, potansiyel güç kazanmasına işaret etmiş, çalışmaların bu proletaryaya yönelik olması gerektiğini ileri sürmüştür. Devrimci sürece bir «işçi sınıfı partisi»nin önderlik etmesi ve böyle bir partinin yaratılması, Proletarios'un hedefi olmuştur. Ancak Proletarios da Ulusal Muhafızlara karşı savaşmak için silahlı güçler oluşturmuş, özellikle son yıllarda da kırsal proletarya arasında örgütlenmeye gitmiştir.

GPP ile Proletarios'u uzlaştırma çabalarının başarısız kalması sonucu doğup sonra kendi özerk gelişmesini yaşayan Terceristas («Üçüncüler») ise, bu iki eğilimden farklı olarak, ülke halkının ayaklanmaya nasıl «yöneltilceğini» sormanın yanlış olduğunu, çünkü halkın zaten ayaklanmaya hazır bulunduğunu önkabul olarak koymuştur. Halk ayaklanması için koşulların oluşmuş bulunduğunu veri olarak, burjuva muhalefete daha yakın bir gücünü yapılmaması önermiştir. Ayrıca, rejime ani, etkili darbeler indiren çarpıcı eylemleri tercih etmiştir.

Bütün olarak FSLN, bu ayrı eğilimlerden ve politik amaçları, anlayışları farklı birçok öğeden oluşmuştur. Özellikle Somoza'nın terörünü artırdığı son dönemlerde birçok farklı öge, FSLN'ye ekmiştir. Hristiyanlar, demokrat nitelikli kimseler, salt anti-Somoza olanların yanı sıra, Marksistler... FSLN içinde yer almaktadır. FSLN Ulusal Önderliği'nin en önde gelen adlarından, GPP fraksiyonunun önderi Tomas Borge Martinez, Cephe için «anti-empyralist, devrimci örgüt ... bir parti ve çoğulcu bir parti» demektedir.

Geçerken belirtelim ki, sözkonusu çeşitliliğe en fazla sahip olan, Terceristas eğilimidir. (Geçen yılın Ağustos'taki ünlü «parlamento baskını»ni gerçekleştiren gerilla timi Terceristas'dandır ve bu timi yöneten «Comandante Cero» (Komutan Sıfır) Eden Pastora da bu fraksiyondandır; Marksist değildir.)

FSLN'nin etkisi altında çeşitli kitle örgütleri vardır. Bu nitelikteki 22 demokratik örgütten oluşan MPU (Birleşik Halk Hareketi), FSLN'nin bütün fraksiyonlarının üzerinde anlaştığı bir anti-Somoza demokratik program oluşturmuştur. Dergimizin geçen sayısında yayımlanan bu program, Somoza sonrası döneme ilişkin ana politika ve önlemleri de kapsamaktadır ve FSLN fraksiyonlarının ortak hareketine zemin olmuştur.

ÖTEKİ GÜÇLER

«Ulusal Yurtsever Cephe» (FPN), MPU ile sözkonusu programa uyum gösteren burjuva muhalif grubu «Onikiler»in birleşmesinden meydana gelmiştir. Onikiler, elemanları hayli seckin ve üst düzeyde kişilikler olan bir gruptur. Kitlese bir desteğe sahiptir. Sandinistlerin silahlı mücadelesinin, Somoza'nın devrilmesi için en doğru yol olduğunu sürekli savunan Onikiler, son bir buçuk yılda «kendimize Sandinist diyeceğiz» yolu açıklamaları yapmışlardır. Onikilerin büyük önemi, burjuva muhalefete Sandinistler arasında bir bağlantı sağlamalarında ve böylelikle «ortada» yer almalarıdır.

Dolayısıyla her ikisi ile de diyalog kurabilmektedirler. Bu, onların etkinliğini artırmaktadır. Bu nedenle empyralistler, açıkça kendilerinin uzantısı durumundaki burjuva öğelerden çok Onikiler üzerinde hesaplar yapmakta ve onların etkin olmasını güvence altına almaya çalışmaktadırlar.

Onikilerin girişken, atılgan tutumunun aksine, her zaman aciz, iktidarsız bir özellik gösteren genel burjuva muhalefet, kendi içinde farklı öğelerden oluşmaktadır. Kolayca anlaşılacağı üzere, büyük burjuvazi, uzlaşma fırsatları doğduğunda hemen bu yöne eğilim göstermiştir. Görece daha «aşağıda» yer alan burjuva kesimleri ise, bir parça daha mücadeleci olmalarına rağmen, uzlaşma eğilimini hiç yitirmemişlerdir. ABD'nin çabalarıyla, Somoza'nın muhalefete görüşmesi sözkonusu olduğunda, burjuva muhalefetin uzlaşma eğilimleri en berrak şekilde görülmüştür.

Burjuva muhalefetin en uzlaşmacı ve son ana kadar mücadele içinde aktif şekilde yer almayan kesimi, bankerlerdir. Tarımsal ve sınıf alanlarına uzanan etkinlikleriyle büyük bir gücü temsil eden bankerler, genellikle Amerikan sermayesi ile yakın bağlara sahiptirler. Asıl önemlisi, Somoza rejiminin kendine özgü işlevişi içinde Somoza ve ailesi ile en çok anlaşma, uyum içinde iş yapan kesimdir bankerler. Bu nedenle, burjuva muhalefete Somoza arasında yalpalayıp durmuşlardır. Bankerlerin bugünkü yönetimde pay sahibi olmaları ABD'nin etkisindedir. Bankerlerin politik mücadele öngütü «Nikaragua Demokratik Hareketi» yani MDN'dir.

Bankerler dışındaki hemen tüm burjuva kesimleri; Onikileri, geleneksel Tutucu Parti'yi, yine bir burjuva muhalif kuruluşa olan ve içinde Sovyet yanlısı «Komünist» Partisi konumundaki NSP'nin (Nikaragua Sosyalist Partisi) de yer aldığı UDEL'I (Demokratik Kurtuluş Birliği) içeren birleşik örgüt Geniş Muhalefet Cephesi (FAO), 1978 ilkbaharında kurulmuştur. Aynı yılın sonbaharında Somoza ile görüşmeler sözkonusu olmuş, FAO önderliğinin izlediği uzlaşmacı tutum ve Sandinistleri devre dışı bırakma çabaları nedeniyle Onikiler, NSP ve başka öğeler FAO'dan ayrılmışlardır.

Güçlerin, öğelerin farklılaşması konusunda genel bir izlenim uyandırabilmek amacıyla andığımız bu olgulardan sonra, şimdiki iktidar el değiştirdikten sonra oluşturulan çeşitli resmi kurumlara bir göz atalım.

Yürütmenin en üstünde yer aldığı söylenen, aslında herhalde daha çok «simge» bir önemi olan «Cunta» (bu kelime «birlik» anlamına geliyor), bilindiği gibi, 5 kişiden oluşuyor. Bunlardan biri, 1978 Ocak ayında öldürülen burjuva muhalefet önderi Pedro Joaquín Chamorro'nun eşi Violetta Chamorro. Ölen eşi gibi, burjuva muhalif öğeler üzerinde «bütünleştirici» bir etkisi olduğunu tahmin ettiğimiz V. Chamorro, Cunta'nın bir başka üyesi ile birlikte «sağ kanatı» oluşturuyor. Bu üye Alfonso Robelo Callejas. Robelo MDN'nin önderi, yani banker. Üstelik Amerikan sermayesi ile yakın bağlarından söz ediliyor. Robelo, yeni alınan hükümet önlemlerinden bazılarını açıklarken, bunların «sosyalizm yönünde» adımlar olmadığını özenle belirtmişti.

Cunta'nın «sol kanadı» ise iki Sandinistten meydana geliyor. Daniel Ortega Saavedra ve Moises Hassan Morales. İkisi de Terceristas'dan. Ama Terceristas-

tas'ın «sol»larından, Daniel Ortega'yı **Le Monde**, Nikaragua Devriminin «ömür boyunca bir sosyalist devrim için savaşmış gerilla önderleri» arasında sayıyor. Hassan ise Gazze'den göçmüş bir Filistinli'nin oğlu ve gerilla önderi.

Cunta'nın «denge ögesi», Onikilerden Sergio Ramirez Mercado. Ramirez'i Batı kaynakları el üstünde tutuyor. **Newsweek** onun için bir keresinde «ABD açısından güvenilir etmeni» diye yazdı. Fakat öte yandan Ramirez, Somoza'ya karşı mücadele içinde «militan» bir tutum takınmıştı, Sandinistlerle de oldukça iyi diyalogu vardı.

HÜKÜMET

18 kişilik hükümet ise tam anlamıyla bir «türlü». Onikilerden birçok bakanın yer aldığı hükümette, 26 yıl Ulusal Muhafızlarda çalıştıktan sonra kaçmış olan Larios Savunma Bakanı; «uzun süreli halk savaşı» stratejisinin teorik-pratik önderlerinden, FSLN'yi kuran eski Sandinistlerden Tomas Borje Martinez ise İçişleri Bakanı. Borje, Marksist olduğunu açıkça söylüyor ve yeni Nikaragua ordusunun kuruluşundan ilk planda sorumlu olduğu çeşitli kaynaklardaki haber-yorumlardan anlaşılıyor. Borje, halk milisi kurulacağını ileri sürüyor.

Hükümetin çeşitliliği gerçekten hayli ilginç. Örneğin ..... Bakanı Cruz, menecerleri, teknokratları v.b. geri getirmek söz eden biri; Çalışma Bakanı Yardımcısı ise NSP'den bir kişi. Dışbakan Onikilerden rahip d'Escoto, Kültür Bakanı, da FSLN'den rahip Ernesto Cardenal.

BAZI «HESAPLAR»

Şu anda Nikaragua'da savaş alanlarının sıcaklığı tam anlamıyla ortadan kalkmadığından, iktidarın alınmasından sonra ülkenin en büyük gücü konumuna FSLN yerleşti. En etkin olan güç o, çünkü silahlar onda. Ulusal Askerî Komutanlık'da FSLN'nin her eğitiminden bir kişi yer alıyor. Ayrıca FSLN'nin kendi Ulusal Önderliği de gelişmelerde hayli etkin. Bu önderlik, her eğilimin eşit olarak temsil edildiği 9 kişilik bir komite, Elbette Komutanlık ve Ulusal Önderlik, öteki resmi kurumlara göre epeyce solda.

Burjuvazi, bir an önce «norma» koşullara dönüşmesini istiyor. Seçimler yapılmasını, halkın oylarıyla başa geçebilecek burjuva alternatiflere karşı FSLN'nin silahlı gücüyle bir şey yapamayacağını ve bir profesyonel ordu konumuna geçerek «kişisine cekileceğini» hesaplıyor. Sərbest genel seçimler, FSLN önderlerinin çoğu tarafından da sözü edilen bir konu. Ama buna karşılık, Moises Hassan, kurulmuş bulunan Cunta-Hükümet-Devlet Konseyi v.b. yapısının en az dört yıl korunması gerektiğini söyleyerek seçimlerin epeyce ertelenebileceğini belli etti.

DIŞ İLİŞKİLER

Diş ilişkiler alanında yönetim oldukça ustalıkla bir politika izliyor. İktidara geç geçmez, yeni ordu kurmak için ABD'den silah istediler örneğin. ABD verme-

ince «başka yerler»den alma imkânı doğdu tabii. Yeni Nikaragua yönetimi, asıl olarak Bağlantısızlar'la ilişki kurup, ABD ve Reel-sosyalist devletlerle arayı açmama tavrını sürdürüleceği benziyor.

Belirtmek gerekir ki, bu onun tek yaşama şansı. Yani kendi kaderine hakim olmak istiyorsa tek şansı. Çünkü aksi halde, örneğin ABD'ye veya başka odaklara bağımlılaşması durumunda, yine yaşar, ama başka birileri tarafından sürekli denetlenir/belirlenir.

ABD ile arayı fazla açmama kaygısı, Nikaragua'nın yeni yöneticilerinin tutumunu belirleyen bir öge olmaya devam edecek. Bu çok önemli. Çünkü ABD'nin teşvikiyle uygulanacak çeşitli emperyalist baskılar (ekonomik ablukadan fiilli müdahaleye kadar) karşısında Nikaragua'nın tutunabileceği pek bir dayanak yok. Reel-sosyalistler açıkça destek sağlayamazlar. Çünkü dünya dengesi hesaplarının temelinde yer alan kuralarla çelişir böyle bir destek tutumu. ABD'nin «doğrudan» nüfuz alanı olan bir bölgedeki Nikaragua'ya açık Sovyet v.b. desteği pek mümkün görünmüyor. Ancak dolaylı kanallardan, Küba ile ilişkileri sıcak tutarak Reel-sosyalist komptan destek alınabilir. Ne olursa olsun, Nikaragua'nın bağımsız-bağlantısız bir görüntüsünün olması zorunlu.

ORTA AMERİKA ÇERÇEVESİNDE

Nikaragua ile ilişkili bir önemli sorun da, öteki Orta Amerika diktatörlüklerinin zayıf durumu nedeniyle ortaya çıkıyor. Ülkeleri içinde toplumsal dayanakları hayli cılız olan Honduras, El Salvador, Guetemala diktatörleri, her an devrime tehlikesiyle karşı karşıya. Bu ülkelerde de burjuva muhalefet ögeleri var ve özellikle Guetemala ile El Salvador'da gerilla hareketleri gelişkin.

ABD'nin bakış açısından, Orta Amerika epey nazik bir durumda. Nikaragua'daki olay, öteki Orta Amerika ülkelerinin halkları üzerinde yüreklandırıcı bir etki yaptı. Sözkonusu halkları boyunduruk altında tutmanın başlıca aracının müthiş bir aşığılama ve acizlik duygusu yaratma politikası olduğu gözönüne alınırsa, bu etkiyi büyük boyutlarda düşünmek gerek.

FSLN, komşu ülkelerdeki gerillalarla sıkı bağlar kurmuş mu, onlara aktif destek sağlıyor mu, açıkça bilinmiyor. Ancak, Sandinistlere ve Nikaragua halkına karşı El Salvador ve Guetemala askerlerinin de gizlice savaştıkları, en son, devrimden kaçan Ulusal Muhafızların binlercesinin bu ülkelere sığındığı gibi olgular gözönünde tutulursa, FSLN'nin komşu ülkelerdeki mücadeleyle ilgisiz kalmayacağı daha kolay anlaşılır. Kaldı ki, Orta Amerika'nın, hattâ genel olarak Latin Amerika'nın önemli bir özelliği burada rol oynamaktadır: Birine Amerika halkları arasındaki çok büyük benzerlikler nedeniyle, herhangi bir yörede başlayan aktif mücadelenin çevreye yayılması kolay, hattâ kaçınılmazdır denebilir. Konuştukları dil bile ancak şive farkıyla ayrıt edilebilen Nikaragua ve diyalim El Salvador insanları, uzun yıllardır çektikleri acıların benzer niteliği, düşmanların aynılığı v.b. nedenlerden ötürü, birbirlerini, sâit iki komşu halk olmaktan çok daha yakındırlar.

Nikaragua konusunda ABD'yi en çok kaygılandıran

durum budur. Nikaragua'da gelişmeler kısa zamanda billurlaşmayacaktır. Daha bir dönem, burjuva ögelerle şu ya da bu düzeyde «solcu» ögelerin gizli mücadelesine sürecektir. Fakat bu arada başka Orta Amerika

ülkelerinde de devrimler olursa, bölgedeki devrimci güçler çok daha büyük bir hareket serbestliği ve yaşama imkânı elde edecekler, ABD'nin gelişmeleri Jelenetmesi imkânsız denecek kadar zorlaşacaktır.

—o00o—

EL SALVADOR: İç Savaş?

Derleyen: JÜLİDE ERGÜDER

El Salvador geçen bahar aylarından buyana sürekli gündemde. General Carlos Humberto Romero'nun askerî yönetimi sallantıda. Bu yoksul Orta Amerika ülkesi ise iç savaşın eşliğinde. Nikaragua'da Sandinista gerillalarının iç savaşı başarı ile sonuçlandırarak yönetimi ele geçirmesinden sonra, Latin Amerika'da su yüzüne çıkan her türlü yeni gelişme özel bir ilgi çekiyor. ABD'nin Latin Amerika'daki etkinliğini yitirmesine yol açabilecek yönetim değişiklikleri, Orta Doğu'daki karmaşa da göz önüne alınırsa, salt bölgesel açıdan değil, dünya borsası açısından da önem kazanıyor.

International Herald Tribune gazetesinde yayınlanan aşağıdaki kısa makale, El Salvador'un bir iç savaş tehlikesi karşısındaki siyasal ortamını özetlemesi nedeniyle ilginç. Ancak, yazının çevirisini sunmadan önce, El Salvador hakkında bazı temel bilgileri kaydetmek yararlı olabilir.

ORTA AMERİKA'NIN EN UFAK AMA NÜFUS YOĞUNLUĞU EN YÜKSEK ÜLKESİ: EL SALVADOR¹

El Salvador yaklaşık 22 bin km²'lik yüzölçümü ile Orta Amerika'nın en ufak ülkesi; Büyük Okyanus'un kıyısında, La Paz Irmağı ile Fonseca körfezi arasında yer alıyor. Başkenti, nüfusun yarım milyonu ancak bulan San Salvador. Ülkede başlıca ıspanyolca ile yerli maya ve nahua dilleri konuşuluyor.

El Salvador volkanik bir arazi üzerinde kurulmuş, bu nedenle de ülke toprakları henüz tam yerleşmemiş. Kuzeyde Atlantik Okyanusu'nun etkisiyle görece soğuk bir iklim görülürken, ortada, And Dağları ile kıyı sıradığı arasında büyük bir cöküntü var. Bu cöküntünün tam ortasından bütün Amerika ülkelerini birbirine bağlayan kara ve demiryolu geçiyor. Şeker kamışı, kahve gibi ticari bitkiler burada yetiştiriliyor, endüstriyel faaliyetler kısıacası, ülke nüfusunun çoğu bu topraklarda toplanmış. Özellikle 1962 yılında demiryolunun tamamlanmasından sonra, bu bölgenin zengin tarım kaynakları daha da gelişmiş, denize dökmek için ırmakların açılmasıyla piriç yetiştiriliyor. Sıcak vadilerde ise tahıl tarımı (özellikle mısır) yapılıyor.

El Salvador ekvator bölgesinde olmasına rağmen, kuzey rüzgârlarının etkisiyle ılımlı bir iklimle sahip.

Yaşışlı bir ülke, mayıs-eylül ayları arasında çok yağış alıyor. Doğal bitki örtüsü tarımın çok geniş bir alana yayılması sonucunda hemen hemen yok olmuş. Kuzey batıdaki kurak topraklarla And Dağları'ndaki geniş otlaklarda (toprakların %33.3'ü otlak olarak kullanılıyor) büyük sığır ve koyun sürüleri besleniyor. İrmaklar kısa ve sel gibi. İrmakların düzensiz akışı hidrolik güç sağlanmasına olanak vermiş, ülkede çok sayıda hidro-elektrik santrali var.

Latin Amerika ülkeleri arasında, en çok kalabalıklaşan ülke El Salvador: nüfusu her yıl düzenli olarak %34 oranında artıyor. Bu nüfusun yaklaşık %65'i tarım'a uğraştığı için, kırsal yörelerde nüfus daha yoğun. Ancak, çalışan nüfus gün geçtikçe endüstriye kayıyor.

El Salvador'da üretimin hemen tamamı iç tüketimde kullanılıyor, yalnız kahve ihrac ediliyor ki, kahve toplam ihracatın %87.6'sını oluşturuyor.

Başlıca tarım ürünleri	Toplam üretim gelirindeki oranları ²
Mısır	%54.5
Kahve	%25.6
Fasulya	% 7.1
Pirinc	% 5.4
Şeker kamışı	% 3.8

El Salvador'da, daha önce belirtildiği gibi, fazla nüfus nedeniyle, halk boş bulduğu her karış toprağı ekıyor denebilir. Sun'i gübre kullanımı ve makineleşme de tarımda verimliliği arttırıcı etki yapmış. Ülkenin dış ticaretinin çoğu ABD'ye yönelik: ithalatın %70'ini ve ihracatının %80'ini ABD ile yapıyor. Bu arada, uzun vadeli yatırımlar için BIRD (Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası), IMF (Uluslararası Para Fonu), Export-Import Bank ile Amerika Devletleri Arası Gelişme Bankası'ndan kredi alıyor.

Çok zengin bir tarihe sahip El Salvador; Maya kültürü bu topraklarda doğup serpilmiş. 1917'deki bulgular El Salvador'da Mayaların önce de bir uygarlık yaşadığını ortaya koymuş. Şu anda ülkede yaklaşık 130 bin kadar kızılderiilli yaşıyor. VII. yüzyılda bilinmeyen bir nedenle güneye göç eden Mayalar, geriye günümüzde yoğun arkeolojik çalışmalara konu olan zen-